

Zuzanna Świeżowska

Jubileusz pracy naukowej i
dydaktycznej Profesor Ireny Sochy,
Katowice, 20 listopada 2017 r.

Nowa Biblioteka. Usługi, Technologie Informacyjne i Media nr 2 (29), 159-162

2018

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Zuzanna Świeżowska

Koło Naukowe Infologów
Instytut Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej
Uniwersytet Śląski w Katowicach
e-mail: zugrabowska93@gmail.com

Jubileusz pracy naukowej i dydaktycznej Profesor Ireny Sochy (Katowice, 20 listopada 2017 r.)

20 listopada 2017 r. w sali konferencyjnej Centrum Informatyki Naukowej i Biblioteki Akademickiej w Katowicach odbyły się uroczyste obchody pięćdziesięciolecia pracy dydaktycznej i naukowej Profesor Ireny Sochy. Zgromadzonych gości – przyjaciół, współpracowników i studentów Jubilatki, a także przedstawicieli współpracujących ośrodków naukowych w Polsce – powitał dyrektor Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Jacek Tomaszczyk. Uroczystość poprzedzało spotkanie dyrektorów ośrodków kształcących w zakresie bibliologii i informatologii, którego celem było podsumowanie dotychczasowych osiągnięć naukowych oraz omówienie przyszłych działań.

Profesor I. Socha pracowała w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej od początku jego istnienia. Wcześniej była pracownikiem Zakładu Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego. Pracowała również jako nauczyciel i bibliotekarz w Szkole Podstawowej nr 6 w Bielsku-Białej. W latach 1993–1994 była wicedyrektorem, a w latach 1995–2005 dyrektorem Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej. Do głównych zainteresowań badawczych I. Sochy należą: czytelnictwo, historia prasy dziecięcej i młodzieżowej oraz teoretyczne i metodologiczne zagadnienia bibliologii. W swojej pracy naukowej zajmuje się problematyką z pogranicza nauk o literaturze, księgoznawstwa i prasoznawstwa. Wi-

doczne jest też Jej zainteresowanie Śląskiem, w szczególności młodym pokoleniem Ślązaków.

Podczas uroczystości zaplanowano wygłoszenie trzech referatów na temat zagadnień bliskich zainteresowaniom badawczym Jubilatki. Z przyczyn zdrowotnych w jubileuszu nie mogła wziąć udziału pierwsza prelegentka, Anna Migoń. W związku z tym jako pierwsza wystąpiła Krystyna Heska-Kwaśniewicz, wygłaszając referat *Czasopismo Harcerskie „Na Tropie” 1928–1939. W drodze do monografii*. Nakreśliła w nim krótko historię wychodzącego w dwudziestolecie międzywojennym czasopisma młodzieżowego „Na Tropie” (1828–1939; 1945) oraz przedstawiła profil jego działalności. Czasopismo było kierowane do starszej i młodszej młodzieży harcerskiej. Znajdowała się w nim np. rubryka zaadresowana do zuchów; zamieszczano też informacje na temat środowiska harcerskiego w przedwojennej Polsce i na świecie. Publikowano gawędy, teksty piosenek, opowiadania, artykuły historyczne i historyczno-literackie, propagowano czytelnictwo i reklamowano książki o tematyce harcerskiej. W skład redakcji czasopisma wchodził późniejszy profesor Uniwersytetu Śląskiego, Jan Kazimierz Zaremba. Warto wspomnieć, że w przedwojennej Polsce istniało wiele czasopism o tematyce harcerskiej, natomiast periodyk „Na Tropie” ukazywał Śląsk oraz Katowice i z tego powodu stał się przedmiotem zainteresowań naukowców Uniwersytetu Śląskiego.

Kolejny referat, zatytułowany *Od „rozrywek dla dzieci” do stron WWW. Ewolucja polskiego czasopiśmiennictwa dla dzieci i młodzieży w latach 1824–2016*, wygłosił Michał Rogoż z Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Prelegent przybliżył słuchaczom początki rozwoju czasopiśmiennictwa dla dzieci i młodzieży na ziemiach polskich, ponadto ukazał jego ewolucję na tle zmian politycznych, gospodarczych i technologicznych.

Początkowo na rozwój prasy dla młodego czytelnika rzutowała sytuacja polityczna Polski w XIX w., dlatego polskie czasopiśmiennictwo młodzieżowe odznaczało się opóźnieniem w stosunku do innych państw europejskich, jednak mimo to cechowało się stabilnością i ciągłością przedsięwzięć. M. Rogoż wymienił tytuły pierwszych czasopism: „Rozrywki dla Dzieci” (1824–1828), „Tygodnik dla Dzieci” (1928–1829), „Dziennik dla Dzieci” (1930–1935) czy „Przyjaciół Dzieci” (1861–1914). Najwięcej pism dla dzieci wydawano w zaborze pruskim. Refetent przedstawił również zasady pracy redakcji czasopism dla dzieci i młodzieży, które niejednokrotnie były jednoosobowe, oraz scharakteryzował strukturę periodyków. Większość pism kierowanych do młodego odbiorcy miała określone działy tematyczne: literacki, hi-

storyczno-biograficzny, nauk przyrodniczych, techniczny, wychowania i moralności, religijny, rozrywkowy. Często również działał do kontaktów z czytelnikami i odpowiedzi na listy. W latach 1917–1991 ukazywało się jedno z najpopularniejszych czasopism dla dzieci i młodzieży – „Płomyk”, z dodatkiem dla młodszych dzieci pod nazwą „Płomyczek”. Początkowo czasopismo wydawał Związek Nauczycielstwa Polskiego, a tematyka była mocno powiązana z programem nauczania w szkołach. W okresie międzywojennym popularne były również takie tytuły prasowe, jak: „Mały Przegląd” (1926–1939), „Słonko” (1934–1939) czy „Moje Pisemko” (1902–1939). Rozwój czasopism dla dzieci i młodzieży został zahamowany w czasie II wojny światowej, chociaż nie znaczy to, że całkowicie zaprzestano ich wydawania. Periodyki dla dzieci jako dodatki do tytułów dla dorosłych ukazywały się zarówno w kraju, jak i na uchodźstwie. Były to m.in.: „Bądź Gotów” (1944) oraz „Jawnutka” i „Dziennik Dziecięcy”, publikowane w 1944 r. na Żoliborzu. Po wojnie czasopisma Związku Nauczycielstwa Polskiego zostały przekazane Naszej Księgarni, która w latach pięćdziesiątych przejęła od Spółdzielni Wydawniczej Czytelnik czasopismo „Świerszczyk” (1945–) oraz zaczęła wydawać periodyk „Miś” (1957–2010). W tych latach powstał w Polsce czterostopniowy system czasopism dla dzieci. Periodyki były dostosowane do potrzeb młodych czytelników od wieku przedszkolnego do nastoletniego. Oprócz Naszej Księgarni pisma dla młodzieży wydawała Spółdzielnia Wydawnicza Prasa. W 1973 r. powstał jeden z największych koncernów wydawniczych: Robotnicza Spółdzielnia Wydawnicza „Prasa–Książka–Ruch”. Na wzór innych krajów bloku wschodniego miał on całkowicie zmonopolizować rynek książki i prasy dla dzieci i młodzieży. Tego planu na szczęście nie udało się zrealizować. W latach 1985–1986, na skutek liberalizacji stosunków społeczno-politycznych pojawiły się pisma katolickie dla dzieci, a także pierwsze czasopismo komputerowe „Bajtek” (1985–1986). Ważną rolę odgrywała przeznaczona dla dziewcząt „Filipinka” (1957–2006). Na początku lat dziewięćdziesiątych RSW „Prasa–Książka–Ruch” została zlikwidowana, a wraz z nią z rynku zniknęły popularne tytuły, np. „Płomyk”. Wydawcy prasy dziecięco-młodzieżowej zaczęli czerpać z zachodnich wzorców, przewodnimi tematami stały się nieszczęśliwa miłość i związki. W ostatnich latach znaczna część periodyków dla dzieci i młodzieży została przeniesiona do Internetu. Pod koniec pierwszej dekady XXI w. w Polsce ukazywało się około 100 czasopism dla dzieci i młodzieży, z czego ponad 60 posiadało swoje strony internetowe.

Ostatnim elementem oficjalnej części spotkania było złożenie Jubilate wyrazów uznania przez przedstawicieli ośrodków i środowisk na-

ukowych z Bydgoszczy, Krakowa, Lublina, Łodzi, Torunia i Wrocławia. Profesor Irena Socha odebrała liczne gratulacje, życzenia i podziękowania za wieloletnią pracę naukową i dydaktyczną od przyjaciół, współpracowników, a także studentów. Izabela Swoboda, zastępca dyrektora Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej, odczytała list gratulacyjny JM Rektora Uniwersytetu Śląskiego Andrzeja Kowalczyka. Jubilatka otrzymała ponadto pamiątkowy tom *O etosie książki. Studia z dziejów bibliotek i kultury czytelniczej* pod redakcją Teresy Wilkoń, na który złożyły się 54 artykuły obejmujące zakresy treściowe, takie jak: książki dla dzieci, książki o książkach dla dzieci, czytelnictwo, literatura dla młodzieży. Zawartość obszernej księgi jubileuszowej odzwierciedla zatem najważniejsze zainteresowania badawcze I. Sochy.

Tekst wpłynął do redakcji 20 lutego 2018 r.